

NEZAMESTNANOSŤ A JEJ VPLYV NA RODINU

UNEMPLOYMENT AND ITS IMPACT ON THE FAMILY

CIMPRICHOVÁ GEŽOVÁ Katarína

Abstrakt

Rýchlo sa meniace podmienky života, dynamika technického rozvoja a nároky súčasných zamestnávateľov sa prejavujú na trhu práce vznikom disproporcií, ktoré výrazne zasahujú do života občanov, ktorí sa ocitli mimo ekonomickej aktivity ako nezamestnaní. V príspevku sa snažíme poukázať na nepriaznivú situáciu človeka čo má v konečnom dôsledku negatívny dopad na rodinu.

Abstract

Rapidly changing conditions of life, the Dynamics of technological development and aspirations of present employers are manifested, the labor market frictions that significantly interfere with the lives of citizens who find themselves out of economic activity as unemployed. In this paper, we try to point out the unfavorable situation of man which ultimately has a negative impact on the family.

ÚVOD

Nezamestnanosť ako výsledok nerovnováhy na trhu práce nie je len ekonomickým problémom, ale stáva sa problémom aj sociálnym, nakoľko zasahuje širokú vrstvu obyvateľstva. Žiaľ, Slovenská republika sa v rámci členských štátov Európskej únie zaraďuje medzi štáty s najvyššou mierou nezamestnanosti, preto nezamestnanosť u nás predstavuje najzávažnejší problém, ktorý si vyžaduje patričnú pozornosť. Spôsobuje traumatizujúci stav väčšine jednotlivcov, či už samotným nezamestnaným, ale aj zamestnaným z dôvodu obáv, že prídu o zamestnanie. V konečnom dôsledku negatívne ovplyvňuje spoločenské prostredie, hospodársku a sociálnu situáciu štátu, život a zdravie ľudí. Nezamestnanosť zanecháva hlboké dôsledky na každodennom živote, spoločenských vzťahoch a hlavne na rodine.

1 CHARAKTERISTIKA A VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI V TRANSFORMAČNOM OBDOBÍ

Problém nezamestnanosti je u nás známy od roku 1989. Dovtedy to bol pojem známy len z počutia. Kým sme mali v našej Ústave zakotvenú povinnosť pracovať, nikto nemohol byť nezamestnaný. V súčasnej dobe máme v Ústave Slovenskej republiky garantované právo na prácu, nie však povinnosť.

Práca pre človeka predstavuje nevyhnutnosť, ktorá je pre jeho život, fungovanie a existenciu dôležitá. Prostredníctvom práce človek získava finančné prostriedky, spoločenský status a je prostriedkom sebauplatnenia a rozvoja ľudského potenciálu. Podľa B. Buchtovej¹ „Zamestnanie má v živote rodiny nezastupiteľné postavenie. Je dôležitou podmienkou jeho

¹ BUCHTOVÁ, B. et. al.: *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: 2002, s. 240.

dôstojnej existencie, prináša mu nielen materiálny prospech, ale súčasne mu dáva pocit sebarealizácie a spoločenskej užitočnosti.“

Zmena spoločenského systému, transformácia spoločnosti priniesla okrem pozitívnych javov žiaľ aj negatívne akou je nezamestnanosť, čo vo veľkej miere ovplyvňuje fungovanie celej spoločnosti. V Slovenskej republike sa problém nezamestnanosti výrazne prejavil po spomínanom roku 1989, kedy hospodárstvo Slovenskej republiky prešlo od centrálne plánovaného a riadeného na trhovú hospodárstvo. V. Stanek¹ uvádza že: „Nezamestnanosť ako sociálny jav bola v 20. storočí spájaná s hospodárskymi krízami predovšetkým v 30 –tych rokoch, potom v 70. a 80 - tych rokoch. V 90. – tých rokoch súvisí s rozpadom socialistického spoločenského systému a transformáciou krajín na trhovú hospodárstvo.“ Podľa J. Hroncovej² proces premeny spoločnosti i rodiny v transformačnom období nebol bez problémov a protirečení. Tvrdé dopady ekonomickej transformácie na väčšinu obyvateľstva i prienik konzumného štýlu života a tiež iných negatívnych javov sa nepriaznivo odrazili aj na rodinách v postkomunistických krajinách, vrátane slovenskej rodiny. Ako konštatuje autorka, tak k najzávažnejším negatívnym dôsledkom transformačných procesov na rodinu v Slovenskej republike patrili ekonomické problémy.

Vo všeobecnosti trh predstavuje situáciu, v ktorej sa „vymieňa niečo za niečo“ a ak hovoríme o trhu práce, tak v konečnom dôsledku ide o výmenu práce, ktorú poskytne zamestnanec a odmeny za vykonanú prácu, ktorú poskytne zamestnávateľ.

Nezamestnanosť ako jeden z významných ekonomických a sociálnych javov so závažnými dôsledkami sa na Slovensku v otvorenej forme prejavila po prvý krát vo februári 1990 a od toho času mala stúpajúcu tendenciu. Dôsledky globálnej ekonomickej krízy sa prejavili vo všetkých oblastiach ekonomiky a v priebehu rokov 2009, 2010, 2011 a pretrvávajú až do súčasnosti. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola koncom roka 2010 miera nezamestnanosti na Slovenku na úrovni 14,0 % čo predstavovalo až 381 tis. nezamestnaných občanov. Vývoj miery nezamestnanosti je možné vidieť v grafe.

Graf 1 Vývoj miery nezamestnanosti na Slovensku od roku 2008

Zdroj: Štatistický úrad SR

Naša spoločnosť sa neustále vyvíja. V dôsledku sociálnych, ekonomických, politických zmien, zaznamenala mnoho úspechov, no na druhej strane riešila aj veľké množstvo problémov. Pri pohľade na jednotlivé problémy je nevyhnutné upozorniť na problematiku

¹ STANEK, V.: *Dlhodobá nezamestnanosť*. In: Personalistika- Mzda-Práca. 2000, s.3

² HRONCOVÁ, J.: *Slovenská rodina v kontexte transformačných a integračných procesov*. In: Zborník vedeckovýskumných prác Katedry pedagogiky (5). Banská Bystrica: 2009, s. 90.

pracovného trhu. Nedostatok pracovných miest, neefektívne využívanie pracovnej sily, v súčasnej dobe aj neochota zamestnávateľov prijať do práce mladých absolventov škôl a mnohé ďalšie faktory spôsobovali problém nezamestnanosti, ktorý môžeme v dnešnej modernej dobe označiť ako jeden z najzávažnejších.

Neistota práce a strach zo straty zamestnania spôsobujú ťažkosti nielen ekonomické, ale aj sociálne či psychické. Neistota v práci je vážnym spoločenským, ale aj ľudským problémom. Situácia človeka ktorý sa ocitne v pozícii nezamestnaného výrazne ovplyvní kvalitu jeho života. Je to situácia ťažká, nepríjemná, zložitá a problémová. Mnohokrát je spájaná s ohrozením a následným poškodením psychického a fyzického zdravia. Preto je nezamestnanosť predmetom skúmania viacerých vedných disciplín, ktoré k tomuto problému v súčasnosti vytvárajú rôzne stanoviská. Š. Strieženec¹ definuje nezamestnanosť ako „nedobrovoľné a dlhotrvajúce prerušenie práce z dôvodu nemožnosti nájsť zamestnanie. Medzi zamestnancom a zamestnávateľom neexistuje alebo bol prerušený pracovnoprávny vzťah.“

Podľa M. Martincovej² nezamestnanosť nepredstavuje iba problém ekonomický a sociálny, ale je aj vážnym politickým ukazovateľom. Ekonomika reálneho trhu práce sa spája s nástupom recesie ako jedným z najzávažnejších dôsledkov. Recesiou spôsobuje jeden z nasledujúcich faktorov prípadne ich kombinácia:

- menová politika/inflačná alebo reštriktívna/,
- nízka úroveň investícií a relatívne zmenšenie výrobnéj základne,
- nízky stupeň produktivity,
- konkurenčná indisponovanosť priemyslu,
- rast inflácie, vysoké dovozné ceny,
- vplyv charakteru ekonomického cyklu alebo cyklických tendencií medzinárodnej výroby a obchodu.

Nezamestnanosť môžeme chápať z viacerých hľadísk:

- a) z hľadiska ekonomického nezamestnanosť predstavuje nedostatočné využitie disponibilnej pracovnej sily na trhu práce;
- b) zo sociologického hľadiska je javom, ktorý môže spôsobiť znehodnotenie pracovného a ľudského potenciálu, t.j. útlm, alebo zánik zručností, schopností a návykov pracovnej sily;
- c) z psychologického hľadiska nezamestnanosť vyvoláva u nezamestnaného jedinca negatívne a frustrujúce pocity vlastnej neúspešnosti, nepotrebnosti, neschopnosti uplatniť sa na trhu práce;
- d) z hľadiska sociologického je nezamestnanosť javom, ktorý za určitých okolností (masová, dlhodobá nezamestnanosť) môže evokovať vznik negatívnych sociálno – patologických javov na úrovni individua aj na spoločenskej úrovni;
- e) z individuálneho hľadiska nezamestnanosť predstavuje stav, keď osoba nemá platené zamestnanie;
- f) z hľadiska spoločenského je to sociálny stav, ktorý môže mať prirodzený charakter, alebo spoločensky negatívny charakter.³

¹ STRIEŽENEC, Š.: *Slovník sociálneho pracovníka*. Trnava: 1996, s. 129.

² MARTINCOVÁ, M.: *Nezamestnanosť ako makroekonomický problém*. Bratislava: 2002, s. 7.

³ ŽILOVÁ, A.: *Komunitná práca s komunitou s vysokou mierou nezamestnanosti*. Banská Bystrica: 2003, s. 27.

1.1 Trh práce a politika zamestnanosti

Trh práce je členitá inštitúcia, ktorá rieši dva základné okruhy problémov, presahujúce do rozličných úrovní. Jeden okruh problémov spočíva v tom, že pracovná sila musí mať zabezpečenú svoju existenciu peňažnými a sociálnymi prostriedkami. Druhým, nemenej závažným problémom je, že zabezpečené musia byť aj tie osoby, ktoré momentálne na trhu práce nie sú aktívne. Ide o evidovaných nezamestnaných.¹

Na spojitosť trhu práce, trhovej ekonomiky a nezamestnanosti poukazuje P. Mareš² ktorý uvádza, že nezamestnanosť je spojená s existenciou trhu, konkrétne trhu práce. Tam, kde nie je trh práce, ako napr. v tradičných spoločnostiach, nie je ani nezamestnanosť v súčasnom slova zmysle. Predstavuje dôsledok a súčasne prejav nerovnováhy medzi ponukou a dopytom na trhu práce. Tak ako sú v trhovej ekonomike služby a výrobky, na trhu práce je predávaná a kupovaná práca. Na trhu práce stoja proti sebe ponuka a dopyt po práci.

P. Mareš člení trh práce nasledovne:

- 1) *primárny trh práce*: kde sa sústreďujú lepšie a výhodnejšie pracovné príležitosti s vyššou prestížou, ktoré poskytujú celý rad šancí, relatívne dobré možnosti profesionálneho rastu a lepšie pracovné podmienky s nízkou fluktuáciou;
- 2) *sekundárny trh práce*: je to trh menej stabilných pracovných príležitostí s nižšou prestížou, vysokou fluktuáciou a nízkymi zárobkami, pracovná kariéra je prerušovaná obdobami kratšej alebo dlhšej nezamestnanosti;
- 3) *formálny trh práce*: zahŕňa oficiálne pracovné príležitosti a je kontrolovaný spoločenskými inštitúciami (hlavne daňovými úradmi) ;
- 4) *neformálny trh práce*: je väčšinou mimo kontrolu týchto inštitúcií a týka sa obvykle čiernej ekonomiky;
- 5) *interný trh práce*: je vo vnútri jednotlivých podnikov, dochádza tu k rozmiestňovaniu pracovníkov podľa určitých administratívnych pravidiel a mechanizmov;
- 6) *externý trh práce*: je to trh, kde si konkurujú vyššie spomenuté podniky.³

Politika zamestnanosti je súčasťou hospodárskej politiky štátu a medzi hlavné ciele patrí podpora ekonomického rastu krajiny a zvyšovanie ekonomickej úrovne obyvateľstva. Ekonomický rast a prílev zahraničných investorov je jedným z hlavných predpokladov toho, aby boli vytvárané nové pracovné miesta.

Trh práce, ako súčasť trhovej ekonomiky, nie je zbavený cyklických výkyvov a nerovnovážneho vývoja, ktorých dôsledkom môže byť vysoká nezamestnanosť. Na nápravu a reguláciu tohto stavu je určená politika zamestnanosti.⁴ Politiku zamestnanosti realizuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny prostredníctvom Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Ako uvádza P. Jusko⁵ politika trhu práce je prostriedkom zabezpečenia garancií funkčnosti trhu práce. Vymedzuje sa ako súbor úloh, foriem činností, opatrení a nástrojov, ktoré sa majú uplatňovať v službách zamestnanosti, na poskytnutie podpory jednotlivcom pri hľadaní možností ich uplatnenia na trhu práce.

Aktívne opatrenia na trhu práce upravuje Zákon o službách zamestnanosti, ktorý v jednotlivých paragrafoch definuje aktívne opatrenia na trhu práce. Už od samotného názvu vyplýva, že sú to prostriedky a aktivity na znižovanie nezamestnanosti a na uľahčenie

¹ *Trh práce a sociálna politika v Slovenskej republike*. OECD. Paríž: 1996, s. 92.

² MAREŠ, P.: *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: 2002, s. 48.

³ MAREŠ, P.: *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: 2002, s. 50-53.

⁴ HARGAŠOVÁ, M. a kol.: *Úvod do sveta práce*. Bratislava: 2006, s. 55.

⁵ JUSKO, P.: *Základy sociálnej politiky*. Banská Bystrica: 2002, s. 38-39.

uplatnenia evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Ich realizáciu zabezpečujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, odbory zamestnanosti.¹

1.2 Vplyv nezamestnanosti na rodinu

Strata zamestnania je nepochybne pre každého človeka zdrojom stresu a duševného napätia. Niektorí autori prirovnávajú reakcie straty zamestnania k reakciám k strate blízkeho človeka. Latack a Kaufman uvádzajú, že človek, ktorý stratil zamestnanie, reaguje na zmenu svojej sociálnej role v niekoľkých fázach, ktoré nasledujú v individuálne v rôznom časovom intervale. Ide tu najmä o posun v dimenziách optimizmus- pesimizmus a aktivita – pasivita, teda po stránke psychickej prechádza určitými vývojovými fázami. Sú to:

1. Šok býva prvou bezprostrednou reakciou na stratu zamestnania, neschopnosť uveriť a nakoniec hnev, že tomu tak skutočne je. Ďalšie pocity nemusia byť len negatívne, krátkodobo môže človek pociťovať úľavu, voľnosť a dostatok času.
2. V druhej fáze nezamestnaný aktívne hľadá nové miesto a je optimistický. Pokiaľ však nenájde zamestnanie v krátkej dobe, alebo aspoň nádej, že ho nájde, jeho postoj sa mení.
3. Tretia fáza je akýmsi medzníkom, ktorý je daný mierou pocitu závažnosti situácie. Nezamestnaný človek zisťuje, že je ohrozený viac, než sa mu zdalo na začiatku. Svoju situáciu prežíva ako stres, stráca pocit pohody a vnútornej rovnováhy, cíti napätie, úzkosť a stáva sa pesimistickým. Často sa uvádza ako významná časová hranica 6 mesiacov trvania nezamestnanosti.
4. Fáza adaptácie na štýl života nezamestnaného nastáva, pokiaľ nezamestnaný nemôže nájsť prácu po dlhšiu dobu, ktorá je individuálne rôzna. Je typická rezignáciou, stratou nádeje, fatalizmom, pasivitou a apatiou. Človek prestáva byť aktívny, pretože si myslí, že to aj tak nemá zmysel, znižuje svoju aspiráciu a sebahodnotenie.²

U nezamestnaných sa už po šiestich mesiacoch prejavujú psychické zmeny, ktoré sa odrážajú v správaní nezamestnaného a vo všeobecnosti ovplyvňujú jeho sociálne vzťahy. Po dvanástich mesiacoch majú už trvalejší charakter. Psychické zmeny sa prejavujú v postojoch na základe frustrácie a psychosociálnej deprivácie potrieb. Majú priamy dopad na oblasť pracovných návykov, ktoré sa deformujú, vyhasínajú. Psychologické fenomény neutvárania a vyhasínania pracovných zručností sú najzraniteľnejšie vo veku od 16 do 30 rokov. Z tohto dôvodu prvoradá intervencia na zníženie dlhodobej nezamestnanosti by mala smerovať práve na túto vekovú kategóriu. Dopad nezamestnanosti na psychiku je u mužov a žien vnímaný rozdielne. Intrapsychické rozdiely medzi pohlaviami u nezamestnaných sa prejavujú v neprospech mužov. Ženy vo všeobecnosti viac reagujú na stres, ale psychosomaticky sa s ním ľahšie vyrovnávajú, nezanecháva také následky ako u mužov. Ženy pohotovejšie vnímajú stresové faktory napriek výraznejšej emocionálnej nespokojnosti.³

Dlhodobá strata zamestnania postihuje celú psychiku človeka, správanie je sprevádzané sociálnou izolovanosťou a uzatváraním sa do seba a v konečnom dôsledku depresie. „Už v roku 1934 poukázal M. Robb na to, že beznádejný boj s pocitom menejcennosti a viny privedie niektorých ľudí až k samovražde. Iní ľudia sa podľa autora vyrovnávajú s ťažkou

¹ Spracované podľa *Zákon NR SR č. 5/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov*.

² VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: 2002, s. 399.

³ KOZŇ, A.: *Psychologické fenomény na trhu práce*. In: *Práca a sociálna politika*. Roč. 4, 1996, č. 7-8, s. 7.

situáciou tak, že otupia a prispôsobia sa zníženému životnému štandardu, až skončia ako bezdomovci, tuláci alebo zločinci. Zvládanie situácie straty práce je však veľmi individuálna.¹

Vo všeobecnosti môžeme dôsledky nezamestnanosti rozdeliť na:

- ekonomické (zhoršuje sa životná úroveň)
- psychické (deprivácia, pokles sebavedomia)
- sociálne (strata sociálneho statusu, naštŕbujú sa rodinné vzťahy)
- zdravotné (zhoršenie zdravotného stavu, pokles odolnosti organizmu)

P. Mareš uvádza, že nezamestnanosť zasahuje rodinu nielen prostredníctvom finančných problémov, ale tiež prostredníctvom:

- štrukturálnej dezorganizácie a krízy, krízy rodinného systému a narušenia denných rodinných zvyklostí,
- zmien v sociálnych vzťahoch a sociálnej izolácii rodiny v nezamestnanosti,
- zmien postavenia nezamestnaného jedinca v rodinnom systéme, stratou jeho autority a statusu, odvodených zo zamestnania a z jeho príspevku do príjmov rodiny,
- zmien v rozdelení domácich prác.²

S podobným názorom sa stretávame aj u M. Vágnerovej, ktorá poukazuje na to, že strata profesijnej role jedného člena rodiny sa prejaví:

- zmenou vo vzťahoch medzi rodinnými príslušníkmi,
- stratou rolí (napr. nezamestnaný otec stráca dominantnú rolu, ktorú získal, ekonomicky aktívny člen rodiny) a z toho vyplývajúcou zmenou statusu (najmä u mužov),
- narušením stereotypu rodinného života (napr. rušivý vplyv trvalej prítomnosti nezamestnaného člena rodiny v domácnosti),
- narušením rodinných zvykov v oblasti spotreby z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov, dochádza k nutnej redukcii potrieb všetkých členov rodiny.³

Strata príjmu zo zamestnania väčšinou uvrhne tak nezamestnaného, ako aj členov rodiny, ktorí sú na jeho príjme závislí, do stavu chudoby. Spolu so stratou zamestnania sa ľudom súčasne rúca sebavedomie a sebaúcta a spolu s tým aj celý systém sociálnych a rodinných vzťahov. V spoločenskom meradle tak môžu prechádzať krízou nielen jednotlivé rodiny, ale aj rodina ako sociálna inštitúcia.⁴

Nezamestnanosť jedného z členov rodiny má vplyv na celý chod domácnosti a v prípade, ak sú v rodine nezamestnaní obaja rodičia, tak problémy sa zdvojnásobujú. Negatívnym dopadom nezamestnanosti je nie len nedostatok finančných prostriedkov čo môže spôsobiť krízu rodinného systému čo v konečnom dôsledku môže viesť až k rozpadu rodiny, teda rozvodu. Naopak mnohí riešia nepriaznivú situáciu v rodine zadlžovaním a často až k patologickému vplyvu ako je gamblerstvo, ďalej je to užívanie psychotropných

¹ BUCHTOVÁ, B. a i.: *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: 2002, s. 98-99.

² MAREŠ, P.: *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: 2004, s. 67.

³ VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: 2002, s. 410.

⁴ MAREŠ, P.: *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: 2004, s. 12-13.

a omamných látok. Podľa I. Emmerovej¹ „Závažným problémom súčasnosti, a nielen na Slovensku, je nárast sociálnopatologických javov v spoločnosti, či už kriminality, závislosti ako aj mnohých ďalších.“ U detí sa v mnohých prípadoch prejavuje nezamestnanosť rodiča – rodičov aj znížením sebavedomím, sú citlivejšie, depresívnejšie, osamelejšie čo samozrejme vyplýva z celkovej nepriaznivej situácie v rodine. Podľa P. Mareša² „Tak ako môže u jedinca nezamestnanosť vyvolávať chronickú dezorganizáciu jeho života, ľahostajnosť, nestabilitu rodiny, duševné depresie (v krajnom prípade samovraždu), kriminálne delikty, nadmerné pitie alkoholu či užívanie drog a ďalšie deštruktívne individuálne konanie, môže v spoločnosti vyvolávať analogické sociálno – patologické procesy (krízu hodnôt, úpadok úcty k autoritám, rozklad občianskej spoločnosti, krízu rodiny a ďalších sociálnych inštitúcií, alkoholizmus, kriminalitu).

M. Uramová uvádza, že medzi hlavné ekonomické dôsledky sa zaraďujú: straty z nevyužitia vzácneho výrobného zdroja, nižšia tvorba produktu, nižšie úspory obyvateľstva ako aj nižšia spotreba a zníženie životnej úrovne. Zo sociálnych dôsledkov je to najmä strata spoločenských a sociálnych vzťahov, strata schopnosti komunikovať, často aj strata dôvery vo vlastné schopnosti a nádej na zmenu situácie. Najťažšími dôsledkami sú existenčné problémy celých rodín a skupín obyvateľstva, ktoré spôsobujú psychické traumy, kriminalitu a ďalšie sociálno – patologické problémy s následne zvyšujúcimi sa nákladmi spoločnosti na ich riešenie. Čím je nezamestnanosť dlhodobejšia, tým prináša viac negatívnych dôsledkov.³ Ak hovoríme o negatívnych dopadoch nezamestnanosti v spoločnosti predovšetkým sa to odráža v reprodukčnom správaní obyvateľstva. Prejavuje sa to predovšetkým zvyšujúcim sa vekom vstupu do manželstva, zvyšujúcim sa vekom mať prvé dieťa, znižujú sa počty detí v rodinách a pod.

ZÁVER

Slovenská republika má žiaľ dlhodobo najvyššiu mieru nezamestnanosti a je veľmi málo pravdepodobné, že rastúce počty nezamestnaných ľudí sa budú znižovať. Dôležitú pozornosť je potrebné venovať aktívnej politike trhu práce a to predovšetkým nástrojom na uplatnenie absolventov na trhu práce. Nakoľko dôsledky a dopad dlhodobej nezamestnanosti nepociťujú iba nezamestnaní, ale i celá rodina. Podľa Ľ. Višňovského⁴ „Rodina je deťom a dospelým prostredím, kde sa môžu zveriť, očakávať múdre vypočutie, radu a pomoc, je útočiskom v situáciách životnej bezradnosti.“ Preto je nevyhnutná podpora rodiny a prejav rodinnej solidarity, čo v náročných životných situáciách zohráva významnú úlohu. Pretože rodina zostáva aj naďalej na najvyššej pozícii medzi ostatnými spoločnosťami, preto je potrebné snažiť sa hľadať všetky možnosti riešenia, aby nedochádzalo k rozpadu rodín z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov spôsobené nezamestnanosťou. Solidarita a súdržnosť by mali byť v rodine z najúčinnějších mechanizmov ochrany pred sociálno – ekonomickými problémami spôsobených nežiaducim spoločenským javom akým je nezamestnanosť.

¹ EMMEROVÁ, I.: Spolupráca školy s odborníkmi z oblasti pomáhajúcich profesií pri prevencii a riešení problémov v správaní. In: *Zborník vedeckovýskumných prác Katedry pedagogiky (8)*. Banská Bystrica: 2012. s. 13.

² MAREŠ, P.: *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: 2002, s. 91.

³ URAMOVÁ, M.: *Sociálno – ekonomické súvislosti nezamestnanosti*. Banská Bystrica: 2005, s. 39-40.

⁴ VIŠŇOVSKÝ, Ľ.: *Socializácia a rodina*. In: POLIAKOVÁ, E.: *Výchova k rodičovstvu, manželstvu a etike intímnych vzťahov*. Nitra: 1996, s. 70.

Použitá literatúra

1. BUCHTOVÁ, B. et al. 2002. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8
2. EMMEROVÁ, I. 2012. *Spolupráca školy s odborníkmi z oblasti pomáhajúcich profesií pri prevencii a riešení problémov v správaní*. In: *Zborník vedeckovýskumných prác Katedry pedagogiky (8)*. Banská Bystrica: 2012. s. 207. ISBN 978-80-557-0464-7
3. HARGAŠOVÁ, M. 2006. *Úvod do sveta práce*. 1. vyd. Bratislava: 2006. 140 s. ISBN 80-8091-015-4
4. HRONCOVÁ, J. 2009. *Slovenská rodina v kontexte transformačných a integračných procesov*. In *Zborník vedeckovýskumných prác Katedry pedagogiky (5)*. Banská Bystrica: 2009. s. 308. ISBN 978-80-8083-926-0
5. JUSKO, P. 2002. *Základy sociálnej politiky*. 2. vyd. Banská Bystrica: PF UMB, 2002. 111 s. ISBN 80-8035-575-3
6. KOZON, A. 1996. *Psychologické fenomény na trhu práce*. In *Práca a sociálna politika*. Roč. 4, 1996. č. 7-8.
7. MAREŠ, P. 2002. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 151 s. ISBN 80-901424-9-4
8. MARTINCOVÁ, M. 2002. *Nezamestnanosť ako makroekonomický problém*. Bratislava: IuraEdition, 2002. 133 s. ISBN 80-89047-31-9
9. STANEK, V. 2000. *Dlhodobá nezamestnanosť*. In: *Personalistika – Mzda - Práca*. 2000. č. 3
10. STRIEŽENEC, Š. 1996. *Slovník sociálneho pracovníka*. Tmava: AD, 1996. 255 s. ISBN 80-967589-0-X
11. *Trh práce a sociálna politika v Slovenskej republike*. 1996. OECD. Paríž: 1996. 192 s.
12. URAMOVÁ, M. 2005. *Sociálno- ekonomické súvislosti nezamestnanosti*. 1. vyd. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2005. 97 s. ISBN 80-8033-057-6
13. VÁGNEROVÁ, M. 2002. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 444 s. ISBN 8-7178-678-0
14. VILHANČEKOVÁ, K. 2014. *Nezamestnanosť ako sociálno – andragogický problém*. Bakalárska práca: 2014. 55 s. Konzultant: Katarína Cimprichová Gežová
15. VIŠŇOVSKÝ, L.: 1996. *Socializácia a rodina*. In: POLIAKOVÁ, E.: *Výchova k rodičovstvu, manželstvu a etike intímnych vzťahov*. Nitra: 1996. s. 179. ISBN 80-967339-8-2
16. *Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov*.
17. ŽILOVÁ, A.: 2003. *Komunitná práca s komunitou s vysokou mierou nezamestnanosti*. Banská Bystrica: PF UMB, 2003. 114 s. ISBN 80-8055-721-7

Kontaktné údaje

Katarína CIMPRICHOVÁ GEŽOVÁ, PhD., PhD.
Pedagogická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Ružová 13
974 11 Banská Bystrica
Slovenská republika
katarina.gezova@umb.sk

